

Č.j.: VP/S 61/01-160

V Brně dne 15. prosince 2003

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže ve správním řízení č.j. VP/S 61/01-160 zahájeném dne 5. 4. 2001 na základě rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže o obnově řízení č.j. VP/S 34/01-160 ze dne 19. 3. 2001 rozhodl podle § 6 odst. 3 písm. b) zákona č. 59/2000 Sb., o veřejné podpoře, ve znění zákona č. 130/2002 Sb. ve spojení s § 62 a násl. zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád), v platném znění, takto:

Výjimka ze zákazu veřejné podpory spočívající v platbách Konsolidační banky Praha s.p.ú., České konsolidační agentury a Ministerstva financí uskutečněných na základě

- (i) „Smlouvy a státní záruky“ ze dne 19.6.2000, ve znění pozdějších změn a dodatků nebo navazujících ujednání k provedení „Smlouvy a státní záruky“ uzavřené mezi Českou republikou jednajícím prostřednictvím Ministerstva financí, se sídlem Letenská 15, Praha 1, a společností Československá obchodní banka, a.s., se sídlem Na Příkopě 14, Praha 1-Nové Město, IČ: 00001350,
- (ii) „Smlouvy o plánu restrukturalizace“ ze dne 31.8.2001 ve znění pozdějších změn a dodatků nebo navazujících ujednání k provedení „Smlouvy o plánu restrukturalizace“ uzavřené mezi Českou republikou jednajícím prostřednictvím Ministerstva financí, Konsolidační bankou Praha s.p.ú., se sídlem Praha 7, Janovského 438/2, IČ: 48118672, a Československou obchodní bankou, a.s, a
- (iii) prováděcích smluv uzavřených na základě „Smlouvy a státní záruky“ nebo „Smlouvy o plánu restrukturalizace“, uzavřených mezi Ministerstvem financí, Českou konsolidační agenturou, se sídlem Praha 7, Janovského 438/2, IČ 70109966, a Československou obchodní bankou, a.s.,

za jednotlivé položky (aktiva a závazky) podniku Investiční a Poštovní banky, a.s., se sídlem Senovážné náměstí 32, Praha 1, IČ 45316619, stanovené jako jejich čistá účetní hodnota podle účetnictví Investiční a poštovní banky, a.s. k 19.6.2000, 7:00 hodin a to v celkové výši 153 901 milionů Kč:

s e p o v o l u j e

za těchto podmínek:

- 1. Ministerstvo financí do šesti měsíců ode dne nabytí právní moci tohoto rozhodnutí předloží Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže zprávu o plnění schváleného restrukturalizačního plánu podniku IPB, která bude aktualizována každých následujících šest měsíců až do doby ukončení restrukturalizace.**
- 2. Po ukončení restrukturalizace předloží Ministerstvo financí Úřadu závěrečnou hodnotící zprávu o průběhu restrukturalizace.**

Nabytím právní moci tohoto rozhodnutí se podle § 64 odst. 3 správního řádu ruší rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže č.j. VP/S 9/00-160 ze dne 19. 6. 2000 a část b) rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže č.j. VP/S 91/01-160 ze dne 23. 8. 2001.

Odůvodnění:

I. Popis skutkového stavu

1) Správní řízení vedené Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže pod č.j. VP/S 9/00-160

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (dále jen „Úřad“) zahájil dne 18. 6. 2000 na základě žádosti Ministerstva financí (dále jen „MF“) ze dne 18. 6. 2000 podle § 6 odst. 1 zákona č. 59/2000 Sb., o veřejné podpoře, ve znění před novelou provedenou zákonem č. 130/2002 Sb. (dále jen „zákon o veřejné podpoře“), řízení o povolení výjimky ze zákazu veřejné podpory specifikované v žádosti MF ze dne 18. 6. 2000 a ve „Smlouvě a státní záruce“ ze dne 19. 6. 2000, uzavřené mezi Českou republikou jednajícím prostřednictvím MF a společností Československá obchodní banka, a.s. (dále jen „ČSOB“). Řízení bylo vedeno pod č.j. VP/S 9/00-160.

Dne 19. 6. 2000 vydal Úřad rozhodnutí, kterým výjimku ze zákazu veřejné podpory specifikované ve výše uvedené žádosti a „Smlouvě a státní záruce“ povolil za podmínek, že MF předloží Úřadu :

- 1) do 3 měsíců od nabytí právní moci rozhodnutí komplexní plán restrukturalizace společnosti INVESTIČNÍ A POŠTOVNÍ BANKA, a.s. se sídlem Senovážné náměstí 32, Praha 1, IČ 45316619 (dále jen „IPB“), jejíž podnik odkoupila na základě smlouvy o prodeji podniku dne 19.6.2000 ČSOB.; a
- 2) do 3 měsíců od nabytí právní moci rozhodnutí údaje o předběžném rozsahu výše veřejné podpory ve formě záruky a do 6 měsíců údaje týkající se konkrétní výše této záruky.

MF jako účastník řízení o povolení výjimky nesplnilo druhou podmínku rozhodnutí č.j. VP/S 9/00-160 a v Úřadem stanovené lhůtě požadované údaje o konkrétní výši záruky nepředložilo. Následně MF jako účastník uvedeného řízení zaslalo Úřadu podle § 62 odst. 1 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (dále jen „správní řád“), ve znění pozdějších předpisů, v zákonné lhůtě návrh na povolení obnovy řízení. Tomuto návrhu Úřad vyhověl a obnovu řízení rozhodnutím č.j. VP/S 34/01-160 ze dne 19.3.2001 podle § 62 odst. 1

písm. a) správního řádu povolil. Rozhodnutí Úřadu č.j. VP/S 34/01-160 nabylo právní moci dne 5.4.2001.

2) *Správní řízení vedené Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže pod č.j. VP/S 11/00-160*

Vedle rozhodnutí č.j. VP/S 9/00-160 vydal Úřad dne 24.8.2000 rozhodnutí č.j. VP/S 11/00-160, kterým povolil výjimku ze zákazu veřejné podpory ve věci podpory specifikované v žádosti České národní banky a poskytované na základě „Smlouvy a slibu odškodnění“ uzavřené dne 19.6.2000 mezi Českou národní bankou, se sídlem Na Příkopě 28, Praha 1, a Československou obchodní bankou, a.s.

3) *Správní řízení vedené Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže pod č.j. VP/S 91/01-160*

Úřad zahájil dne 27.7.2001 z vlastního podnětu podle § 6 odst. 1 zákona o veřejné podpoře ve spojení s § 18 odst. 1 správního řádu správní řízení o povolení výjimky ze zákazu veřejné podpory specifikované v „Prohlášení o kompenzaci záruky“ ze dne 27.7.2000, uzavřené mezi Českou republikou jednajícím prostřednictvím Ministerstva financí a Československou obchodní bankou, a.s.

Dne 23.8.2001 vydal Úřad rozhodnutí, kterým výjimku ze zákazu veřejné podpory specifikované ve výše uvedeném „Prohlášení o kompenzaci záruky“ nepovolil. Dopisem ze dne 23.5.2002 MF rozšířilo svůj návrh na obnovu řízení rovněž o posouzení opatření vyplývajících z „Prohlášení o kompenzaci záruky“ uzavřené dne 19.6.2000 mezi MF a ČSOB. Důvodem pro posouzení opatření vyplývajících z Prohlášení o kompenzaci záruky v rámci obnoveného správního řízení č.j. VP/S 61/01-160 byla skutečnost, že zmíněná opatření jsou součástí jediné podpory poskytnuté ČSOB ze strany státu v souvislosti s převzetím podniku IPB, s čímž Úřad souhlasí (posouzení viz str. 9).

II. Podklady pro rozhodnutí

- Podklady správního řízení č.j. VP/S 9/00 – 160
- Podklady správního řízení č.j. VP/S 11/00 – 160
- Podklady správního řízení č.j. VP/S 34/01 – 160
- Podklady správního řízení č.j. VP/S 91/01 – 160
- Odsouhlasený výkaz čisté hodnoty aktiv IPB k 19.6.2000, 7:00 hodin
- Plán záchrany a restrukturalizace IPB
- Zprávy ČNB o průběhu restrukturalizace podniku IPB pravidelně zasílané Úřadu od 22.11.2000
- Dopis MF č.j. 06/25816/2002 ze dne 23.5.2002, včetně přílohy

III. Vymezení účastníka řízení

Jediným účastníkem řízení o povolení výjimky je v souladu s § 3 písm. c) ve spojení s § 6 odst. 1 zákona o veřejné podpoře Ministerstvo financí.

IV. Druh a forma podpory

Účelem „Smlouvy a státní záruky“ bylo zabezpečit, aby podnik IPB evidoval k 19.6.2000 nulový vlastní kapitál, tj. aby se reálná hodnota jeho aktiv rovnala reálné hodnotě jeho závazků, resp. aby vykázaný rozdíl byl řešen ve smlouvě blíže uvedeným způsobem. Celková výše známých závazků (v účetnictví IPB) a hodnota aktiv, která si měla ČSOB ponechat k vyrovnání závazků, měla být ověřena dvěma (nebo v případě potřeby třemi) auditory. Tato záruka obsahovala tyto mechanismy a nástroje:

- záruku MF, že bude-li konečná čistá hodnota aktiv (dále jen „ČHA“) záporná, MF zaplatí ČSOB částku rovnající se absolutní hodnotě konečné ČHA;
- závazek ČSOB, že bude-li konečná ČHA kladná, ČSOB zaplatí Ministerstvu financí částku rovnající se absolutní hodnotě konečné ČHA;
- právo ČSOB požadovat od MF, aby zabezpečilo a zaručilo, že Konsolidační banka Praha, s.p.ú. (dále jen „KoB“) koupí od ČSOB organizační složku IPB při splnění podmínek stanovených ve „Smlouvě a státní záruce“ (článek 3 odst. 1) („všeobecná opce“); právo ČSOB prodat jakékoli aktivum podniku IPB KoB za podmínek stanovených v článku 3 odst. 3 „Smlouvy a státní záruky“ („prodejní opce“);
- právo KoB koupit od ČSOB jakékoli aktivum podniku IPB tvořící součást revitalizačních či restrukturalizačních programů zaručených nebo implementovaných českou vládou, KoB nebo jinými státními institucemi, a to za podmínek stanovených v článku 3 odst. 4 „Smlouvy a státní záruky“ („nákupní opce“).

Když ČSOB převzala podnik IPB, započaly práce na auditu výkazu ČHA podniku IPB. S ČSOB spolupracovala při provádění auditu společnost Arthur Andersen a s KoB a MF společnost KPMG. V říjnu roku 2000 však bylo zjištěno, že nebude možné vypracovat Výkaz konečné ČHA v předpokládané formě. Koncepce nulové ČHA podle Smlouvy a státní záruky byla tudíž dále rozpracována „Smlouvou o plánu restrukturalizace“. Hlavním cílem „Smlouvy a státní záruky“ bylo pokrýt rozdíl mezi tržní hodnotou a účetní hodnotou aktiv podniku IPB. Během přípravy Výkazu ČHA se však ukázalo nevhodné či nemožné stanovit tržní hodnotu řady podstatných aktiv (zejména v případě offshorových subjektů) a MF/ČKA a ČSOB se proto dohodly, že taková aktiva budou převedena na stát zastupovaný v tomto případě ČKA s tím, že ČKA bude příslušná aktiva dále spravovat.

Dne 31.8.2001 došlo k podpisu „Smlouvy o plánu restrukturalizace“, kterou vláda České republiky schválila svým usnesením č. 841 ze dne 29.8.2001. „Smlouva o plánu restrukturalizace“ tvoří rovněž nedílnou součást restrukturalizačního procesu podniku IPB.

„Smlouva o plánu restrukturalizace“ implementovala původní ustanovení „Smlouvy a státní záruky“ a rozdělovala aktiva podniku IPB na: (a) *bílé položky*, které si měla ponechat ČSOB za cenu přeceněnou k 7:00 dne 19.6.2000 na základě principů stanovených „Smlouvou a státní zárukou“ a potvrzenou od auditorů ČSOB i státu; (b) *černé položky*, které měly být převedeny na KoB do 28.2.2002 nebo ve lhůtách dohodnutých mezi ČSOB a KoB za čistou účetní hodnotu položek v účetnictví podniku IPB ke dni 19.6.2000 v 7.00 hodin; (c) *ostatní položky*, pro které nemohl být k 31.8.2001 stanoven právní režim a právní forma převodu z

ČSOB na KoB. V plánu restrukturalizace byly v souvislosti s Ostatními položkami zakotveny prodejní opce ČSOB a kupní opce KoB a tyto položky podléhaly plné restrukturalizaci ze strany ČSOB.

„Smlouva o plánu restrukturalizace“ byla realizována následovně: V první fázi byly bílé položky zařazeny do bilance ČSOB v ocenění v souladu s postupem předvídaným „Smlouvou a státní zárukou“ (včetně jejího Dodatku č. 1 ze dne 31.8.2001), které bylo předmětem mezitímního výkazu ČHA ověřeného oběma auditory. Dále pak došlo k dojednání řady vzorových dílčích smluv o postoupení položek a vytvoření mechanismus předávání portfolií těchto položek z ČSOB na ČKA. Podle těchto smluvních mechanismů byly za úplatu jednotlivé typy tzv. černých položek postupně, v jednotlivých tranších, převedeny z ČSOB na ČKA. V konečné fázi došlo k postupnému rozřazování tzv. nezařazených, ostatních položek podniku IPB mezi položky určené k převedení na ČKA a položky, které zůstanou v bilanci ČSOB. V tomto směru bylo na základě rozhodnutí vlády ČR (usnesení č. 225 ze dne 6.3.2002) uplatněno ze strany ČKA v rámci „Smlouvy o plánu restrukturalizace“ všeobecné právo kupní opce na veškeré zbývající nezařazené ostatní položky a tyto položky byly v souladu s touto kupní opcí postupně převedeny z ČSOB na ČKA.

„Smlouva o plánu restrukturalizace“ rovněž obsahuje způsob oceňování převáděných položek. Základní postup stanovení ceny za jednotlivé položky vychází z následujícího mechanismu: cena převáděných položek se odvíjí od čisté účetní hodnoty položek obsažených v účetnictví podniku IPB ke dni 19. 6. 2000, 7:00 hod., která bude (i) zvýšená o Úrok MF (jak je popsán níže) aplikovaný na čistou účetní hodnotu dané položky od 19. 6. 2000 do dne postoupení pohledávky a (ii) snižena o plnění z jistiny a úroků ČSOB, které nastalo ode dne 19.6.2000 do dne postoupení pohledávky, zvýšené o Úrok MF aplikovaný na čistou účetní hodnotu tohoto plnění ode dne plnění do dne postoupení pohledávky a (iii) snižena dále o část pohledávky, která zanikla jinak než splněním v období od 19. 6. 2000 do dne postoupení pohledávky, zvýšenou o Úrok MF aplikovaný na čistou účetní hodnotu takové části pohledávky ode dne zániku části pohledávky do dne postoupení pohledávky. Úrok MF pak byl stanoven pro aktiva denominovaná v Kč jako částka vyjádřená v Kč, která se stanoví použitím sazby 3M PRIBOR + 0,9% p.a. na příslušnou hodnotu položky v příslušném období, přičemž úrok naběhlý v minulém období se pro účely výpočtu úroku k hodnotě položky nepřičítá. Konkrétní výše Úroku MF se stanovuje vždy na období 3 měsíců ke dni 19.6., 19. 9., 19.12. a 19.3., počínaje dnem 19.6.2000. Pro aktiva denominovaná v cizí měně se aplikuje sazba 3M LIBOR pro příslušnou měnu + 0,9% p.a. s výjimkou položek denominovaných v EURO, kdy se použije sazba EURIBOR namísto sazby LIBOR. Ke dni 19.6.2002 byla platná úroková sazba snižena na 3M PRIBOR + 25,3125 bazických bodů, resp. 3M LIBOR/EURIBOR + 25,3125 bazických bodů.

Celkem byla na základě „Smlouvy o plánu restrukturalizace“ na ČKA převedena aktiva v účetní hodnotě 153 307 milionů Kč. Ke dni 31.8.2003 zbývaly k případnému faktickému postoupení na ČKA v souladu se „Smlouvou o plánu restrukturalizace“ podrozvahové položky, a to na základě jednotlivých smluv o smlouvách budoucích mezi ČSOB a ČKA v celkové hodnotě do 594 milionů Kč. Postoupení těchto podrozvahových položek, resp. pohledávek vzniklých jejich splněním však není jisté a závisí na právních úkonech třetích osob.

Účastník řízení se zavázal Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže předložit Konečný výkaz ČHA zpracovaný a ověřený auditory v souladu se „Smlouvou a státní zárukou“ bez prodloužení po jeho vyhotovení. Tento výkaz byl Úřadu předložen dne 13.10.2003. ČHA podniku IPB

byla stanovena na 3 711 milionů Kč. Vzhledem k tomu, že konečná ČHA byla kladná, ČSOB zaplatí MF částku rovnající se absolutní hodnotě konečné ČHA včetně Úroku MF.

Prohlášení o kompenzaci záruky ze dne 27.7. 2000 bylo uzavřeno mezi MF a ČSOB (dále jen „Prohlášení“) a nahradilo dopis ze dne 19.6. 2000 ve věci kompenzace záruky, který byl podepsán za ČSOB, a.s. předsedou představenstva a členem představenstva a za MF odsouhlasen náměstkem ministra financí. Předmětem Prohlášení je závazek ČSOB poskytnout MF kompenzaci za vydání záruky na základě Smlouvy a státní záruky ze dne 19.6. 2000 ve výši vypočtené na základě metody stanovené v Prohlášení. Součástí předmětu Prohlášení je též ustanovení, že výše kompenzace bude snížena o částku Konečné kupní ceny zvýšené o úrokovou sazbu 3 měsíční PRIBOR plus 90 základních bodů, aplikovanou na ty části Konečné kupní ceny, které byly skutečně zaplacený ČSOB ve prospěch IPB, a to vždy ode dne, kdy byly tyto části zaplacený (dále jen „Úroková sazba“). V případě, že Konečná kupní cena, upravená o Úrokovou sazbu, bude vyšší než výše kompenzace, MF uhradí rozdíl ve prospěch ČSOB do 10 pracovních dnů poté, co ČSOB výši tohoto rozdílu oznámí MF. V případě, že kupní cena bude stanovena až po úhradě kompenzace, uhradí ČSOB celou částku Konečné kupní ceny, po přičtení Úrokové sazby, do 10 pracovních dnů po stanovení Konečné kupní ceny. Úhrada kompenzace ze strany ČSOB bude provedena na základě žádosti o kompenzaci MF, kterou může MF podat do 30 dnů po podpisu Plánu restrukturalizace anebo, v případě, že nedojde k podpisu Plánu restrukturalizace, v den, kdy MF zahájí plnění dle čl. 2 Smlouvy a státní záruky. Podpisem prohlášení se MF dále zavázalo uhradit ve prospěch ČSOB jakékoliv další částky, které ČSOB zaplatí dle ustanovení bodu 11 Smlouvy o prodeji podniku, a to spolu s úrokem ve výši 3 měsíční PRIBOR plus 90 základních bodů aplikovaným na zaplacenou částku ode dne, kdy byla tato částka zaplacená ČSOB až do dne předcházejícího dni, kdy Ministerstvo financí České republiky tuto částku ve prospěch ČSOB zaplatí.

V. *Ekonomicko-právní analýza*

V souvislosti s vydáním tohoto rozhodnutí bylo třeba vyřešit otázku právního stavu souvisejících řízení a rozhodnutí vydaných v těchto řízeních. Správní řád podrobnější úpravu v této věci neobsahuje. Pouze v § 64 odst. 3 stanoví, že novým rozhodnutím ve věci se původní rozhodnutí ruší. Nestanoví ovšem bližší časový okamžik. Ten závisí zcela na uvážení správního orgánu, který nové rozhodnutí vydává. Situaci je třeba řešit s ohledem na podmínky konkrétního případu. Obdobný postoj zastává i nauka (viz. Šlauf V., Matrasová E., Příhoda P., Šmíd L.: Správní řád. Komentář. 9. aktualizované a doplněné vydání, LINDE Praha, a.s., 2001, str. 114). Při stanovování okamžiku rušení původního rozhodnutí tak Úřad vzal do úvahy právní vztahy vzniklé v období od právní moci rozhodnutí č.j. VP/S 9/00-160 a č.j. VP/S 91/01-160 do vydání tohoto rozhodnutí (dále jen „mezidobí“). Rozhodnutí č.j. VP/S 9/00-160 se ruší ke dni nabytí právní moci tohoto rozhodnutí. Nové rozhodnutí tak plně nahrazuje rozhodnutí č.j. VP/S 9/00-160. Zároveň se ruší část b) výroku rozhodnutí č.j. VP/S 91/01-160, přičemž část a) výroku rozhodnutí č.j. VP/S 91/01-160 není dotčena tímto rozhodnutím.

Úřad vzal v rámci nového řízení rovněž v úvahu, že v mezidobí dále došlo k přijetí dokumentů uvedených ve výroku tohoto rozhodnutí. Tyto dokumenty byly schváleny vládou České republiky usnesením č. 841 ze dne 29. 8. 2001 o přijetí dokumentů k zabezpečení postupu naplnění Smlouvy a státní záruky poskytnuté státem při prodeji podniku Investiční a Poštovní banky, a.s. ČSOB a Úřad jako kompetentní orgán k nim v rámci připomínkového řízení již zaujal své stanovisko. Jednalo se o Dodatek č. 1 ke „Smlouvě a státní záruce“, „Smlouvu o plánu restrukturalizace“ a „Letter of Comfort“. Vzhledem ke skutečnosti, že tyto

dokumenty tvoří nedílnou součást procesu záchrany a restrukturalizace podniku společnosti IPB, bylo nutné jejich slučitelnost se závazky vyplývajícími pro Českou republiku z Evropské dohody posoudit rovněž v rámci tohoto řízení. Úřad rovněž vzal v úvahu, že v mezidobí došlo k zásadním změnám skutečností, které byly podstatné pro vydání rozhodnutí č.j. VP/S 9/00-160 a byly objasněny podstatné skutečnosti týkající se rozhodnutí č.j. VP/S 91/01-160.

V § 1 odst. 1 zákona o veřejné podpoře je stanoveno, že tento zákon upravuje postup při posuzování slučitelnosti veřejné podpory se závazky České republiky vyplývajícími z Evropské dohody (sdělení č. 7/1995 Sb., o sjednání Evropské dohody zakládající přidružení mezi Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na straně jedné a Českou republikou na straně druhé). Čl. 64 odst. 1 bod (iii) Evropské dohody stanoví, že neslučitelná s řádným působením této dohody, v míře, jíž může být dotčen obchod mezi ČR a Evropskými společenstvími, je jakákoliv veřejná podpora, která narušuje soutěž nebo hrozí jejím narušením v důsledku zvýhodňování některých podnikatelských jednotek nebo výroby určitého zboží. Čl. 64 odst. 3 Evropské dohody stanoví, že Rada přidružení přijme do tří let od vstupu této dohody v platnost nezbytná pravidla pro provádění odstavců 1 a 2. Tato pravidla byla přijata dne 24. 6. 1998 s účinností od 11. 7. 1998 (sdělení č. 225/1998 Sb., o sjednání Rozhodnutí č. 1/98 Rady přidružení mezi Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na straně jedné a ČR na straně druhé ze dne 24. 6. 1998 o přijetí prováděcích pravidel pro uplatnění ustanovení o státní podpoře uvedených v čl. 64 odst. 1 bodu (iii) a odst. 2, podle čl. 64 odst. 3 Evropské dohody zakládající přidružení mezi ES a jejich členskými státy na straně jedné a ČR na straně druhé, a v čl. 8 odst. 1 bodu (iii) a odst. 2 Protokolu 2 k této Dohodě o výrobcích ESÚO (dále jen „Prováděcí pravidla“).

V čl. 2 Prováděcích pravidel se stanoví, že posouzení slučitelnosti jednotlivých rozhodnutí o podpoře a programů veřejných podpor s Evropskou dohodou bude probíhat na základě kritérií vyplývajících z uplatnění pravidel článku 92 (nyní článek 87) Smlouvy o založení Evropského společenství, včetně současné a budoucí sekundární legislativy, systémů, směrnic a dalších příslušných administrativních nařízení platných v Evropském společenství, jakož i precedenčního práva Soudu první instance a Evropského soudního dvora a zvláštních pokynů, které budou vypracovány podle článku 4 odst. 3 Prováděcích pravidel.

V § 3 písm. a) zákona o veřejné podpoře je stanoveno, že veřejnou podporou se rozumí jakákoliv forma podpory, včetně programů veřejné podpory nebo výhod zvýhodňujících podnikání nebo odvětví výroby poskytovaná Českou republikou, ministerstvem, jiným správním orgánem, orgánem samosprávy nebo poskytovaná z veřejných prostředků. V § 2 odst. 1 zákona o veřejné podpoře je stanoveno, že veřejná podpora poskytovaná způsobem narušujícím nebo hrozícím narušením soutěže tím, že zvýhodňuje určité podnikání nebo odvětví výroby, v míře, jíž může být dotčen obchod mezi Českou republikou a členskými státy Evropské Unie, je neslučitelná se závazky České republiky vyplývajícími z Evropské dohody a je zakázána. V § 2 odst. 2 zákona o veřejné podpoře je stanoveno, že zákaz veřejné podpory podle odst. 1 platí, pokud tento zákon nestanoví jinak nebo pokud Úřad nepovolí výjimku.

V rozhodnutí č.j. VP/S 9/00-160 Úřad dospěl k závěru, že opatření specifikované ve „Smlouvě a státní záruce“ zakládá:

- výhodu poskytovanou Ministerstvem financí, které je poskytovatelem veřejné podpory v souladu s § 3 písm. c) zákona o veřejné podpoře;
- tato výhoda zvýhodňuje určité podnikání; a

- hrozí narušení hospodářské soutěže, neboť příjemce je významnou bankou v České republice s významným podílem na trhu úvěrů a vkladů, přičemž provádí zahraniční platební operace pro společnosti obchodující na mezinárodním trhu, tudíž může být dotčen obchod mezi Českou republikou a členskými státy Evropské Unie,

tudíž se jednalo o veřejnou podporu vymezenou v § 2 odst. 1 zákona o veřejné podpoře. Z tohoto důvodu musela být slučitelnost veřejné podpory specifikované ve „Smlouvě a státní záruce“ posouzena Úřadem v řízení o povolení výjimky.

V rámci správního řízení č.j. VP/S 61/01-160 Úřad rovněž posuzoval, zda plnění z výše uvedených dokumentů zakládá veřejnou podporu. Při tomto posouzení vycházel Úřad mimo jiné z restrukturalizačního plánu vyhotoveného MF, který v souladu s příslušnou právní úpravou popisuje ucelený proces záchrany a restrukturalizace IPB (dále jen „Restrukturalizační plán“).

Při posouzení, zda opatření státu představují výhodu poskytnutou z veřejných prostředků aplikuje Evropská komise test soukromého investora, který je popsán ve Sdělení Evropské komise o veřejných institucích (publikované v Official Journal C 307 dne 13.11.1993). V souladu s tímto sdělením nepředstavuje opatření státu veřejnou podporu v případě, že za stejných okolností by soukromý investor s ohledem na návratnost investice a bez toho, aby bral v potaz sociální, regionální a sektorální aspekty, byl ochoten danou transakci provést. Evropský soudní dvůr ve svém rozhodnutí v případě č. C-482/99 Francie versus Evropská komise ze dne 16.5. 2002 potvrdil, že je nezbytné posoudit, zda by soukromý investor srovnatelné velikosti jako příslušné orgány státní správy byl za obdobných podmínek ochoten poskytnout investice stejného rozsahu, a to zejména s ohledem na dostupné informace a předvídatelný vývoj v době jejich poskytnutí. Je nesporné, že za účelem posouzení, zda stát jednal jako obezřetný investor působící v tržní ekonomice či nikoli, je nezbytné uvažovat v kontextu období, v němž byla opatření finanční podpory přijata, a posoudit racionalitu jednání státu z ekonomického hlediska.

Převody nebonitních aktiv jsou obecně považované za veřejnou podporu, protože tyto převody umožní bance v obtížích vyvést z rozvahy závazky a ztráty, které by normálně musela nést banka sama, a rovněž umožňují splnění kapitálové přiměřenosti banky. Ztráty z převodu přitom nese stát. K obdobnému názoru dospěla Evropská komise v rozhodnutí č. 99/288/ES ze dne 29.7.1998 v případě Banco di Napoli publikovaném v Official Journal L 116 dne 4.5.1999. Převod nebonitních aktiv by nepředstavoval veřejnou podporu, pokud by byl realizován za cenu stanovenou nezávislým znaleckým posudkem, tedy cenu přibližně odpovídající ceně tržní.

Vzhledem k tomu, že aktiva převedená z ČSOB do ČKA nebyla převáděna za cenu tržní, považuje Úřad za veřejnou podporu částku vyplacenou ze strany ČKA v celkové výši 153 307 milionů Kč, tj. bez příslušného úroku. Dále se do celkové částky veřejné podpory započítává částka 594 milionů Kč, představující maximální výši plateb za zbývající podrozvahové položky.

Výše Úroku MF odpovídá běžným tržním podmínkám, což dokládají následující skutečnosti:

- úrok byl odvozený od 3M mezibankovní sazby (PRIBOR, LIBOR a EURIBOR)
- byl použit shodný způsob stanovení úroku jaký použil stát pro schéma v případě České spořitelny, a to při vyšší rizikovosti operace při restrukturalizaci podniku IPB než v případě České spořitelny

- sazba zohledňuje vysoké strukturální riziko. Sazba se mění každé tři měsíce podle aktuálního vývoje finančního trhu, zatímco ČSOB položky podniku IPB financuje dlouhodobě. Současně dochází k poklesu úrokových sazeb.

Na základě skutečností obsažených ve „Smlouvě a státní záruce“, Dodatku č. 1 ke „Smlouvě a státní záruce“, „Smlouvě o plánu restrukturalizace“ a další podkladové dokumentaci dospěl Úřad k závěru, že:

- opatření obsažená ve zmíněných dokumentech představují zvýhodnění ČSOB plynoucí ze zdrojů MF nebo České konsolidační agentury („ČKA“),
- v důsledku této výhody ve formě převodu nebonitních aktiv podniku IPB na ČKA existuje hrozba narušení hospodářské soutěže na bankovním trhu z důvodu, že příjemce je významnou bankou v České republice s významným podílem na trhu úvěrů a vkladů, přičemž provádí zahraniční platební operace pro společnosti obchodující na mezinárodním trhu, tudíž může být dotčen obchod mezi Českou republikou a členskými státy Evropské Unie,

a jedná se tak o opatření naplňující znaky veřejné podpory vymezené v § 2 odst. 1 zákona o veřejné podpoře, a je proto nezbytné posoudit jejich slučitelnost se závazky České republiky vyplývajícími z Evropské dohody.

V souvislosti s „Prohlášením o kompenzaci záruky“ lze konstatovat, že veřejná podpora spočívala v závazku MF snížit celkovou výši kupní ceny, definované v bodu 11 Smlouvy o prodeji podniku, po přičtení Úrokové sazby, od výše kompenzace hrazené společností ČSOB za poskytnutí státní záruky podle Smlouvy a státní záruky, a to uhrazením části kupní ceny, kterou tvoří rozdíl, o který by byla konečná kupní cena vyšší než výše kompenzace, pokud by byla Kupní cena stanovena před splacením kompenzace, nebo uhrazením celé výše konečné kupní ceny, pokud by byla konečná kupní cena stanovena po úhradě kompenzace. Úřad v části a) výroku rozhodnutí č.j. VP/S 91/01-160 tuto veřejnou podporu nepovolil vzhledem k tomu, že taková podpora je neslučitelná se závazky České republiky vyplývajícími z Evropské dohody.

Úřad shledal veřejnou podporu rovněž v závazku MF zaplatit na základě „Prohlášení o kompenzaci záruky“ ČSOB jakékoliv další částky, které by ČSOB uhradila dle ustanovení bodu 11 Smlouvy o prodeji podniku, a to spolu s úrokem. Úřad v části b) výroku rozhodnutí č.j. VP/S 91/01-160 tuto veřejnou podporu rovněž nepovolil, a to vzhledem k tomu, že tuto podporu posoudil jako neslučitelnou se závazky České republiky vyplývajícími z Evropské dohody. Při posuzování těchto nákladů je však nutné vzít v úvahu, že 16.6.2000 vydala ČNB v souvislosti se situací IPB záruku za vklady a dluhopisy IPB. Vydání této záruky ČNB Úřad v kontextu § 4 odst. 1 písm. c) zákona o veřejné podpoře považuje za veřejnou podporu určenou k náhradě škody způsobené mimořádnou událostí, jedná se tedy o obecnou výjimku ze zákazu veřejné podpory. Je prokazatelné, že zavedením nucené správy v IPB a poskytnutím záruky ČNB dne 16.6.2000 vznikla situace, kdy stát namísto IPB ponese, kromě jiného, i závazky související se závazky IPB vůči svým vkladatelům a majitelům dluhopisů. V situaci, kdy ze zprávy společnosti Ernst & Young, auditora IPB, ze dne 18.6.2000 vyplynulo, že IPB je v konkursní situaci, bylo zřejmé, že veřejné prostředky budou použity v souvislosti se záchranou IPB nebo zajištěním závazků dle záruky ČNB vydané 16.6.2000. Z předložených podkladů je také zřejmé, že použití těchto veřejných prostředků souvisí, přímo nebo zprostředkovaně, s úhradou nákladů a jiných výdajů, jenž by měly být vynaloženy IPB v případě konkursu nebo záchranu a restrukturalizace IPB. Takové náklady by byly ze strany státu vynaloženy v souvislosti s plněním záruky ČNB ze dne 16.6.2000 a zavedením nucené správy v IPB, případně prohlášením konkursu na IPB. Vzhledem k výše uvedenému,

podkladům a informacím, které Úřad má z vlastní činnosti, lze považovat plnění závazků státu související s náklady a činnostmi IPB v nucené správě za jednání, které nezakládá veřejnou podporu ve prospěch ČSOB a nepotřebuje před svým uskutečněním povolení výjimky ze strany ÚOHS. Příslušné státní orgány tedy mohou takové náklady kompenzovat.

Posuzování slučitelnosti veřejné podpory specifikované ve „Smlouvě a státní záruce“, „Smlouvě o plánu restrukturalizace“ a ostatních dokumentech vymezených ve výroku tohoto rozhodnutí je třeba provést na základě předpisu práva Evropských společenství pro oblast veřejné podpory, jímž jsou Pravidla pro záchranu a restrukturalizaci firem v obtížích – publikovaná v Official Journal C 288, 9.10.1999 (dále jen „Pravidla“).

V rozhodnutí č.j. VP/S 9/00-160 posoudil Úřad veřejnou podporu specifikovanou ve „Smlouvě a státní záruce“ jako veřejnou podporu na restrukturalizaci. S ohledem na ustanovení čl. 3.2.4. Pravidel lze „Smlouvu o plánu restrukturalizace“ pojímat jako doplnění původního restrukturalizačního plánu. Podle čl. 3.2.4. odst. 52 Pravidel mohou být během restrukturalizačního období schváleny změny v restrukturalizačním plánu, pokud přepracovaný plán nadále vede k obnovení životaschopnosti podniku v rozumném časovém měřítku, což je v tomto posuzovaném případě splněno.

Veřejná podpora pro restrukturalizaci musí, dle Pravidel, splňovat následující podmínky:

1. Veřejná podpora musí být poskytnuta podniku v obtížích

Podle čl. 2 odst. 4 Pravidel je podnikem v obtížích takový podnik, který není schopen prostřednictvím svých zdrojů nebo prostředků od svého vlastníka či případných věřitelů plnit své závazky. Tato skutečnost by bez vnějších zásahů vedla v krátkodobém či střednědobém horizontu k úpadku takového podniku. Podle odst. 6 Pravidel jsou obvyklými znaky podniku v obtížích zvyšující se ztráty, snižující se obrát, rostoucí množství zásob, nadbytečná kapacita, snižující se tok hotovosti, rostoucí dluh, rostoucí úrokové platby a klesající nebo nulová hodnota aktiv.

Pravidla jednoznačně nestanoví, že podnik v obtížích musí být přímým příjemcem veřejné podpory. Není vyloučeno, aby veřejnou podporu získal subjekt, který převezme jakýmkoliv způsobem podnik v obtížích. Tento výklad Úřadu vychází z rozhodnutí Evropské komise č. 1999/508/EC (týkajícího se veřejné podpory ze strany Francie společnosti Société Marseillaise de Crédit). V tomto rozhodnutí považovala Evropská komise za slučitelnou se společným trhem záruku poskytnutou strategickému partnerovi, který poté výše uvedenou společnost restrukturalizoval.

Aby mohla být poskytnuta veřejná podpora v souvislosti se záchranou a restrukturalizací IPB jejím převzetím ze strany ČSOB, musela IPB splňovat znaky podniku v obtížích. Převzetím IPB společností ČSOB by se ČSOB bez veřejné podpory nebyla schopna vypořádat s ekonomickými problémy IPB a sama by se stala podnikem v obtížích.

Při posouzení uvedené skutečnosti vycházel Úřad z řady údajů doložených v Restrukturalizačním plánu jakož i skutečností všeobecně známých.

V letech 1999 a 2000 byla IPB postižena zápornou výší kapitálu v řádu desítek miliard korun. V důsledku toho banka neplnila požadavky na minimální kapitálovou přiměřenost. V období únor – březen 2000 byla už likvidita banky pod silným tlakem pramenícím z obav jejích vkladatelů. Během tohoto období se primární vklady snížily o 23,6 miliard Kč. V červnu 2000 generální ředitel IPB v dopise adresovaném ČNB uvedl, že banka by bez poskytnutí úvěrů od ČNB nebyla schopna dostát svým povinnostem a provádět platební

příkazy klientů. Dne 16.6.2000 zavedla ČNB v IPB nucenou správu. Zároveň ČNB vydala neomezenou a nepodmíněnou záruku pro vkladatele IPB a držitele dluhopisů IPB.

Existenci záporné hodnoty IPB později potvrdilo několik nezávislých auditů mezinárodních auditorských firem:

- Společnost Ernst & Young odhadovala požadavek na dodatečné opravné položky minimálně na 21 miliard Kč, s tím, že deficit opravných položek může významně přesahovat 40 miliard Kč.
- Společnost CAIB, která ocenila Podnik IPB ke dni 18.6.2000 v závislosti na auditu provedeném společností Arthur Andersen, vyvodila závěr, že hodnota podniku IPB může být až -158 miliard Kč; a
- Společnost JP Morgan, která prováděla ocenění podniku IPB k 18.6.2000 na základě auditu KPMG, stanovila hodnotu podniku na -70,2 až - 65,4 miliard Kč.

Pravidla mimo jiné stanoví, že společnost, která je součástí větší obchodní skupiny, normálně nemá na podporu za účelem záchrany či restrukturalizace nárok, vyjma případu, kde lze prokázat, že má své vlastní obtíže, které nejsou důsledkem svévolné alokace nákladů v rámci skupiny, a že tyto obtíže jsou natolik závažné, že je skupina sama nemůže vyřešit. V posuzovaném případě neproběhla účelová alokace nákladů či ztrát, která vedla k pádu IPB. Kdyby nebyla zaplněna mezera v rozvaze IPB, ČSOB, která převzala její závazky, by se sama stala firmou v obtížích. Státní záruka a slib odškodnění ČNB však měly zajistit, aby dopad transakce na rozvahu ČSOB byl neutrální. Podnik IPB jako jednotka v rámci „skupiny“ ČSOB nadále zůstal firmou v obtížích.

Na základě výše uvedených skutečností dospěl Úřad k závěru, že podmínka uvedená v čl. 3 odst. 30 Pravidel je splněna.

2. Veřejná podpora musí zajistit obnovení životaschopnosti podniku

Podle čl. 3.2.2. písm. b) odst. 31 Pravidel musí být veřejná podpora podmíněna předložením restrukturalizačního plánu. Restrukturalizační plán musí podle čl. 3.2.2. písm. b) odst. 32 Pravidel obnovit dlouhodobou životaschopnost podniku a je nutné, aby vycházel z reálných předpokladů pokud jde o budoucí podmínky fungování podniku. Musí obsahovat popis situace na trhu a analýzu skutečností, které vedly k problémům podniku.

Na počátku roku 2000 Nomura (společnost, která nabyla v rámci privatizace státní podíl v IPB) předložila představitelům českého státu návrh řešení situace IPB, který však nespĺňoval očekávání státních orgánů a umožňoval, aby se hlavní akcionáři IPB vyhnuli případné odpovědnosti. Separátně od jednání s Nomurou vedli zástupci státu jednání s dalšími potenciálními investory, a to se společnostmi Allianz a UniCredito. Jednání byla otevřena i dalším potenciálním investorům.

Požadavky Nomury byly dle předložených podkladů pro stát nepřijatelné, protože by vedly k tomu, že společnost Nomura by si prakticky zachovala (nebo potenciálně zvýšila) hodnotu své investice v IPB, zatímco banka byla na pokraji úpadku, a to z důvodu špatného hospodaření IPB, za něž byla Nomura jako hlavní akcionář odpovědná. Společnost UniCredito (s níž hodlala koupit IPB i společnost Allianz) nedisponovala potřebnou

bankovní licencí a nemohla tudíž koupit podnik IPB přímo. Navíc její návrhy, aby IPB byla dočasně převzata ze strany KoB s tím, že by společnost UniCredito byla oprávněna si vybrat jakékoliv aktivum z bilance IPB, se ukázaly jako rizikové. Z tohoto důvodu představitelé státu zvolili variantu jednání s ČSOB.

V souvislosti s prodejem podniku IPB Úřad konstatuje, že je pouze oprávněn posuzovat slučitelnost veřejné podpory se závazky vyplývajícími pro Českou republiku z Evropské dohody. Není oprávněn určovat komu má být veřejná podpora poskytnuta, ani jakým způsobem. V případě prodeje podniku IPB nebyl Úřad oprávněn určovat subjekt, který koupí podnik IPB. To bylo plně v rozhodovací pravomoci příslušných orgánů. Na druhou stranu Úřad konstatuje, že vzhledem k výši škody, která hospodářství České republiky v souvislosti s pádem IPB hrozila, je pochopitelné, že příslušné orgány jednaly s maximální možnou rychlostí, aby takovou hrozbu odvrátily.

Při posuzování, zda byla podmínka zajištění životaschopnosti naplněna, Úřad bere v úvahu vývoj podniku IPB od jeho prodeje do data vydání tohoto rozhodnutí včetně jeho předpokládaného vývoje v budoucnu.

Podrobnosti k obnovení životaschopnosti podniku IPB jsou uvedeny v restrukturalizačním plánu. Cíle plánu restrukturalizace lze shrnout takto:

- stabilizace likvidity IPB a zastavení překotného výběru vkladů;
- kapitálové posílení IPB kapitálovým vkladem ČSOB;
- zpětné získání aktiv vyvedených z IPB;
- stabilizace situace v řízení IPB;
- přijetí úvěrové politiky a postupů odpovídajících mezinárodním standardům;
- přijetí obezřetné investiční politiky a konzervativnějšího přístupu k řízení finančních prostředků svěřených bance.

Plán restrukturalizace byl tedy zaměřený na transformaci IPB ve významnou a ziskovou organizaci fungující ve standardních podmínkách českého trhu finančních služeb.

Vedle finanční restrukturalizace spočívající v převodech aktiv z ČSOB na ČKA probíhala i vnitřní, tj. provozní restrukturalizace podniku IPB. V období červen-srpen 2000 vypracovala ČSOB plán fúze ČSOB a podniku IPB, který prakticky odpovídá části Restrukturalizačního plánu, která se týká provozní restrukturalizace. Vzhledem ke specifické povaze této transakce vyžadoval plán fúze jak „běžné“, tak „nestandardní“ činnosti zabývající se specifickou povahou těžkých potíží, v níž se IPB nacházela. Fúze IPB a ČSOB byla provedena za použití prostředků ČSOB (jak z finančního hlediska, tak z hlediska manažerských zdrojů). Celková výše nákladů a investic vynaložených ČSOB v souvislosti s provozní fúzí byla ze strany ČSOB vyčíslena na (.....) Kč. Provozní fúze byla dokončena v únoru 2002. Kromě integračního procesu spojeného s fúzí obou podniků byly nezbytné i tyto další kroky (popsané v Restrukturalizačním plánu):

(a) Vytvoření prozatímní struktury vedení v rámci Podniku IPB prostřednictvím určených týmů specialistů ČSOB s cílem minimalizovat další ztráty hodnoty Podniku IPB.

(b) Vytvoření zvláštního oddělení pro restrukturalizaci, jehož cílem bylo vymezit oblasti s vysokým rizikem, zejména majetkové účasti, úvěry a podrozvahové položky; předjímat a vyloučit jakákoli nepříznivá opatření, která by oslabila postavení ČSOB jako věřitele; spravovat, likvidovat, prodat některé investice Podniku IPB, které neměly strategický význam (offshorové struktury, investice do portfolia účastí v průmyslových podnicích, finanční investice bez strategického významu) a podporovat řízení strategických dceřiných společností (ukončení nestandardních operací vztahujících se k aktivitám bývalé IPB).

(c) Generální revize IT systémů Podniku IPB, včetně zajištění provozu IT systému vlastními silami, když bývalé vedené IPB převedlo tento systém externímu poskytovateli služeb.

(d) Dohledání některých aktiv z neprůhledných tuzemských i zahraničních korporátních struktur.

(e) Komplexní revize úvěrové a investiční politiky Podniku IPB a zavedení nové úvěrové politiky a postupů v souladu s mezinárodními standardy.

(f) Podrobná prověrka všech manažerských struktur Podniku IPB až na úroveň úsekových ředitelů.

(g) Zavedení konzervativních a obezřetných postupů v oblasti řízení finančních zdrojů (včetně správy aktiv).

Navzdory rozsáhlé restrukturalizaci a náročné integraci podniku IPB si ČSOB po celou dobu zachovala vysokou míru kapitálové přiměřenosti, 14%-15%.

Uspokojivá finanční pozice ČSOB a její výkonnost a životaschopnost jsou uznávány řadou mezinárodních ratingových agentur, které ji přiznaly rating na investičním stupni.

Přehled konsolidovaných finančních údajů ČSOB za pět let

(podle mezinárodních standardů finančního výkaznictví/mezinárodních účetních standardů)

Roční výsledky (v mil. Kč)	2002	2001	2000	1999	1998
Provozní zisk	9 286	8 913	6 465	4 566	4 935
Daň z příjmů	2 580	2 878	1 696	1 683	1 726
Čistý zisk	6 591	5 952	4 691	2 823	3 159
Stav ke konci roku (v mil. Kč)					
Vlastní kapitál	41 275	37 853	34 336	31 478	27 501
Závazky vůči klientům	418 143	417 743	348 820	126 498	113 328
Závazky vůči bankám	26 472	27 814	22 891	45 363	67 255
Vydané cenné papíry	28 169	34 917	66 195	38 750	22 329
Úvěry a pohledávky z leasingu	213 682	181 476	164 501	97 046	116 505
Pohledávky za bankami	142 355	117 194	71 142	115 257	83 883
Aktiva celkem	597 044	586 426	535 544	257 698	251 166
Poměrové ukazatele %					
Návratnost vlastního kapitálu (ROAE)	15,97	15,72	13,66	8,97	11,49

Návratnost průměrných aktiv (ROAA)	1,11	1,05	1,18	1,11	1,29
Kapitálová přiměřenost banky – opatření ČNB ^{1,2}	13,99 ³	15,04	13,70	20,24	18,16
Vlastní kapitál celkem / aktiva celkem ¹	6,91	6,45	6,41	12,22	10,95

Zdroj: výroční zpráva ČSOB za rok 2002

1) k 31. prosinci

2) dle výkazů

3) Kapitálová přiměřenost skupiny byla 12,56%

Skupina přijala IAS výhledově k 1.1.2001. Srovnatelná data nebyla přepočtena, některé položky r. 2000 však byly reklasifikovány.

Rating (k 31. březnu 2003)

	dlouhodobý:	Krátkodobý:
Moody's	A1	Prime - 1
Standard & Poor's	BBB	A-2
Fitch	BBB+	F2
Capital Intelligence	BBB	A3

Zdroj: výroční zpráva ČSOB za rok 2002

Jak je patrné z finančních výsledků, integrace podniku IPB do ČSOB obnovila cestou reorganizace jeho dlouhodobou životaschopnost. Podnik IPB je nyní zcela integrován do ČSOB a společně tvoří jedinou životaschopnou finanční instituci, která soutěží na trhu bez další veřejné podpory. Je proto možné konstatovat, že podmínka obnovení životaschopnosti byla splněna.

3. Eliminování deformace konkurence

Podle článku 3.2.2. písm. c) Pravidel musí dojít k co největšímu zmírnění všech nepříznivých účinků podpory na soutěžitele. Tato podmínka má obvykle formu snížení přítomnosti společnosti na jejím trhu nebo trzích po ukončení restrukturalizačního období. Pokud je velikost příslušného trhu nebo trhů na úrovni EU zanedbatelná nebo podíl podniku na příslušném trhu nebo trzích je zanedbatelný, má se za to, že nedochází k nepřijatelnému narušování hospodářské soutěže. Povinné omezení nebo snížení přítomnosti společnosti na příslušném trhu nebo trzích představuje kompenzační faktor ve prospěch jejích soutěžitelů. Mělo by být v poměru k rušivým účinkům podpory a zejména k relativní důležitosti podniku na jeho trhu či trzích. Kompenzační opatření mohou mít různé formy podle toho, zda podnik operuje na trhu s nadbytečnou kapacitou. I pokud neexistuje strukturální nadbytek kapacity na trhu obsluhovaném příjemcem, je třeba vyhodnotit, zda by měla být kompenzační opatření vyžadována. Pokud by kompenzační opatření zahrnovala snížení kapacity příslušného podniku, nezbytného snížení lze dosáhnout vyčleněním aktiv nebo oddělením poboček. Při vyhodnocení nezbytných kompenzačních opatření se přihlédne ke stavu trhu a zejména k jeho úrovni růstu a rozsahu, v jakém je uspokojována poptávka. Podle čl. 3.2.2. odst. 37 Pravidel se kompenzační opatření mají realizovat především prostřednictvím restrukturalizačního plánu.

Z předloženého Restrukturalizačního plánu vyplývá, že kombinací podnikatelské činnosti ČSOB (kterou představovaly především bankovní operace pro podnikovou klientelu) s podnikem IPB (a jeho silnou agendou v oblasti drobného bankovníctví) vznikla životaschopná konkurence pro Českou spořitelnu („ČS“) a Komerční banku („KB“), a to zejména v důležité oblasti drobného bankovníctví a bankovníctví zaměřeného na malé a

středně velké podniky. V době záchrany IPB byla ČS nejen dominantní institucí v oblasti drobného bankovníctví, ale měla rovněž oporu v silně angažovaném strategickém investovi s mezinárodní působností. Pád IPB nebo výrazné oslabení její korporátní integrity by nejspíše vedlo k dalšímu posílení dominantního postavení ČS na českém trhu drobného bankovníctví. Kdyby bývalo došlo ke krachu IPB, úroveň hospodářské soutěže by se přerzdělením tržních podílů mezi ostatní dosavadní hráče pravděpodobně podstatně snížila.

Tržní podíl ČSOB ke konci roku 2002 nepřesáhl v žádném z hlavních segmentů komerčního bankovníctví výši spojených tržních podílů ČSOB a IPB z roku 2000.

Úřad posuzoval, zda v rámci restrukturalizace podniku IPB byla učiněna dostatečná kompenzační opatření, která byla Úřadu předložena v Restrukturalizačním plánu. V potaz je třeba vzít skutečnost, že banka, která se dostane do potíží, ztrácí nepochybně důvěru klientů, kterou velice obtížně získává zpět. Prodejem podniku IPB ČSOB se podařilo zastavit run na IPB, tato skutečnost však nezabránila přesunu části klientů ke konkurentům ČSOB v průběhu června 2000.

ČSOB přistoupila k odprodeji řady ziskových nebankovních podniků, které původně byly součástí skupiny IPB. Toho bylo dosaženo uplatněním konkrétních kupních opcí státu na akcie v těchto podnicích. Došlo k odprodeji majetkové účasti v PVT, a.s., která je významným účastníkem českého trhu IT a dodává úplnou škálu produktů IT, služeb a řešení, od konzultací ohledně IT systémů přes systémovou integraci, po projektování a zavádění informačních systémů u klientů. PVT ovládá stabilní podíl na trhu ve výši (.....) trhu IT, který dosahuje objemu 30 až 40 miliard Kč a roste každoročně zhruba o 15%. Dále došlo k odprodeji majetkové účasti v IPB Real, a.s. Skupina IPB Real je jedním z největších stavebních podnikatelů na českém trhu. IPB Real každým rokem uzavírá (.....) smluv na výstavbu nových bytů, s ročním obratem (.....) Kč.

V průběhu restrukturalizace byla zredukována pobočková síť ČSOB. V r. 2001 bylo sloučeno 39 poboček, 8 poboček bylo uzavřeno a byly otevřeny 2 nové pobočky. V r. 2002 bylo sloučeno dalších 7 poboček. V současné době má ČSOB v České republice 185 poboček. Pobočková síť v České republice tím byla zredukována o 20%. Zároveň došlo ke snížení počtu zaměstnanců ČSOB v České republice o 1 224 osob.

Při posuzování přiměřenosti poskytnuté veřejné podpory je potřeba vzít v úvahu, že ČSOB nepoužila prostředky poskytnuté státem k agresivní úvěrové politice nebo k financování nových zahraničních činností, ale použila tyto prostředky pouze k řešení problémů podniku IPB pramenících v minulosti, k restrukturalizaci podniku IPB a k obnově jeho životaschopnosti.

Hospodářská a sociální soudržnost je prioritním cílem EU a při posuzování podpory pro účely restrukturalizace je potřeba vzít v úvahu potřeby regionálního rozvoje. V souladu s čl. 3.2.5. Pravidel tak mohou být podmínky pro schvalování podpory v oblastech pomoci vymezených v čl. 87 odst. 3 písm. a) a c) Smlouvy o ES méně přísné, zejména pokud jde o provádění kompenzačních opatření. V roce 2000 byla celá ČR způsobilá jako oblast pomoci v souladu s ustanovením čl. 87 odst. 3 písm. a) Smlouvy o ES.

Z výše uvedených důvodů a s přihlédnutím ke stavu trhu a zejména k úrovni jeho růstu a rozsahu, v jakém je uspokojována poptávka, považuje Úřad uvedená kompenzační opatření tak, jak byla předložena a zdokumentována v Restrukturalizačním plánu, za dostačující.

3. Veřejná podpora musí být omezena na nezbytné minimum

Podle čl. 3.2.2. písm. d) Pravidel musí být výše a intenzita podpory omezena na nezbytné minimum potřebné pro umožnění restrukturalizace s ohledem na existující finanční zdroje společnosti, jejích akcionářů nebo obchodní skupiny, k níž náleží. Očekává se, že příjemci podpory významně přispějí k restrukturalizaci ze svých vlastních zdrojů, a to včetně prodeje aktiv, která nejsou nezbytná pro přežití podniku, nebo z vnějších zdrojů financování za tržních podmínek. Pro omezení rušivého účinku musí být výše podpory a její forma taková, aby bylo zamezeno poskytnutí příjemci přebytečné hotovosti, která by mohla být užita na činnosti narušující trh, které nesouvisí s procesem restrukturalizace. Žádná část podpory nesmí být nikdy použita na financování nových investic, které nejsou nezbytné pro obnovení životaschopnosti podniku.

Je proto nutné posoudit jednak, zda bylo zvoleno řešení, které je pro stát nejméně nákladné, a jednak zda poskytnutá podpora byla omezena na minimum potřebné k obnovení životaschopnosti IPB.

Sama nucená správa by pravděpodobně nezastavila výběr vkladů. Současně existovalo podezření na špatné hospodaření a vyvádění bonitních aktiv. IPB by se s největší pravděpodobností dostala do konkurzu s menším a méně hodnotným majetkem. Finanční situace IPB ke dni 16.6.2000 by vedla k její neschopnosti nadále vyplácet vklady. Bylo otázkou dnů či hodin, než by IPB přestala vyplácet vklady či plnit jiné závazky. Kdyby IPB zastavila platby, dostala by se podle českého zákona o konkurzu a vyrovnání do platební neschopnosti. Auditóři IPB, Ernst & Young potvrdili dne 17.6.2000 faktický úpadek IPB. Nucený správce by zastavil bankovní operace IPB. V souladu s příslušnou českou legislativou by nucený správce musel požádat ČNB, aby podala návrh na konkurz na majetek IPB. Konkurz na IPB by byl nevyhnutelným následkem situace banky ke dni 16.6.2000 a pokračujícího překotného výběru vkladů.

Pokud by IPB vstoupila do konkurzu, ČNB by jí odňala bankovní licenci. Na rozdíl od jiných odvětví hospodářství, kde subjekt v úpadku může i nadále provozovat podnikatelskou činnost, IPB by ztratila svou platnou licenci a musela by ukončit veškerou činnost.

Při posuzování svých možností (tj. konkursu IPB bez podpory státu, konkursu IPB po vydání Záruky a slibu odškodnění ze strany ČNB a záchrany a restrukturalizace podniku IPB) posuzoval stát pro každou z těchto alternativ možná rizika angažovanosti. Jak vyplývá ze srovnání jednotlivých alternativ uvedených v Restrukturalizačním plánu a jeho přílohách, zvolený přístup státu, tj. záchrana a restrukturalizace IPB prostřednictvím prodeje do vlastnictví strategického investora se ukázal jako finančně výhodnější a rovněž snižoval riziko negativních dopadů na stát spojených s alternativami konkursu.

Bez prodeje do vlastnictví strategického investora by ČNB musela nést celkové náklady na závazky IPB vůči vkladatelům a majitelům dluhopisů, které k 18.6.2000 dosahovaly výše 196,6 miliard Kč. ČNB by kromě toho zřejmě musela poskytnout krytí clearingového střediska v objemu 11,7 miliard Kč a nechat propadnout určité na stát vázané úvěry v objemu 25,2 miliard Kč. Kromě toho by ČNB z titulu své Záruky ze 16.6.2000 nesla náklady nucené správy a veškeré další náklady konkurzního řízení. Konkurzní správce IPB by plnil úkoly podobné úkolům ČSOB po realizaci transakce dne 19.6.2000, včetně auditu aktiv a pasiv IPB a pořízení úplného soupisu konkurzní podstaty IPB, právních úkonů k rozporování žalob třetích osob, včetně Nomury, správy majetku IPB, veřejné soutěže na prodej Podniku IPB nebo prodej jednotlivých aktiv, atd. Náklady spojené s konkurzem na majetek IPB by se

velice blížily nákladům vzniklým ČSOB v souvislosti s restrukturalizací IPB, oceněním jejího majetku a převodem části jejích aktiv na ČKA.

ČNB nebyla v postavení, kdy by mohla uhradit 196,6 miliard Kč či více v krátkodobém ani střednědobém časovém horizontu. Ke splnění závazku ze záruky by český stát musel uhradit závazky přímo ze státního rozpočtu. I stát by však hradil uvedenou sumu s obtížemi, protože potenciálně představovala 10% HDP České republiky a 30% státního rozpočtu za rok 2000.

Vystavení záruky specifikované ve „Smlouvě a státní záruce“ bylo nezbytné pro provedení úspěšné restrukturalizace podniku IPB. Existují reálné předpoklady, že bez vystavení takové záruky by žádný subjekt nebyl ochoten, vzhledem k riziku spojenému s problémy banky takových rozměrů jako byla IPB, podstoupit proces restrukturalizace podniku IPB. O tom svědčí i fakt, že rovněž společnost UniCredito požadovala aktivní součinnost ze strany státu při převzetí podniku IPB.

5. Plná implementace restrukturalizačního plánu a dodržení podmínek

Analogicky dle čl. 3.2.2. písm. f) odst. 43 Pravidel musí podnik plně implementovat plán restrukturalizace, který byl Úřadu předložen, Úřadem posouzen a vyhovuje veškerým povinnostem, stanoveným v rozhodnutí. Implementace, postup a úspěch plánu restrukturalizace budou monitorovány z podrobných zpráv jež budou překládány Úřadu. Podle čl. 3.2.2. písm. g) odst. 46 Pravidel, v případě že se jedná o velký podnik, musí být první zpráva předložena do šesti měsíců po schválení podpory. Zprávy musí být následně Úřadu zasílány ve stanoveném datu, dokud nebude možno považovat cíle restrukturalizačního plánu za dosažené. Zpráva musí obsahovat relevantní informace za účelem monitoringu implementace odsouhlaseného programu restrukturalizace a dodržení podmínek nebo závazků stanovených v tomto rozhodnutí. Proto jsou příslušné podmínky stanovené ve výroku tohoto rozhodnutí.

Na základě zjištění Úřadu jsou kroky, z nichž se restrukturalizace skládá, v termínech plněny a Restrukturalizační plán byl Úřadu předložen, přičemž tento Restrukturalizační plán obsahuje veškeré náležitosti stanovené Pravidly.

Vzhledem k tomu, že poskytnutí veřejné podpory vyhovuje podmínkám stanoveným v Pravidlech a § 5 písm. c) zákona o veřejné podpoře, kde je uvedeno, že je možno udělit výjimku ze zákazu poskytnutí veřejné podpory veřejným podporám umožňujícím usnadnění rozvoje určitých hospodářských aktivit a oblastí, a rovněž § 5 písm. b) zákona o veřejné podpoře, kde je uvedeno, že je možno udělit výjimku ze zákazu veřejné podpory u veřejných podpor, které mají napravit vážnou poruchu v hospodářství, Úřad výjimku ze zákazu veřejné podpory povoluje za podmínek uvedených ve výroku tohoto rozhodnutí.

VI. Závěr

Dne 15.12.2003 účastník řízení nevyužil možnosti vyjádřit se k podkladům rozhodnutí, případně navrhnout jeho doplnění.

Poučení o opravném prostředku:

Proti tomuto rozhodnutí v souladu s § 6 odst. 5 zákona o veřejné podpoře nelze podat rozklad.

Mgr. Kamil Rudolecký
ředitel odboru veřejná podpora

Obdrží:
Vážený pan
Mgr. Bohuslav Sobotka
místopředseda vlády a ministr financí
Ministerstvo financí
Letenská 15
118 10 Praha